

MERITUM PRAWO SPÓŁEK

redakcja naukowa Andrzej Kidyba

MERITUM

5. WYDANIE

Wolters Kluwer

MERITUM PRAWO SPÓŁEK

redakcja naukowa Andrzej Kidyba

MERITUM

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

5. WYDANIE

Redaktor merytoryczny:

prof. zw. dr hab. Andrzej Kidyba – Kierownik Katedry Prawa Gospodarczego i Handlowego UMCS

Wydawca: *Magdalena Stojek-Siwińska*

Redaktor prowadzący: *Beata Waurzyczak-Jędryka, Adam Choiriski*

Opracowanie redakcyjne: *Beata Waurzyczak-Jędryka*

Stan prawny na 10 czerwca 2016 r.

Autorzy:

- dr Tomasz Bieniek* – rozdział VII.1–3, 5.A, 11;
dr Przemysław Bryłowski – rozdział VIII.3.A–C;
dr Dariusz Bucior (KUL) – rozdział IV.4.A, 5;
Mariusz Chudzik (UJ) – rozdział IX.11;
dr Małgorzata Dumkiewicz (UMCS) – rozdział III;
dr Robert Fronc – rozdział VIII.2;
Stawomir Gołąbek – rozdział IX.2.A.b;
dr Wojciech Górecki (UJ) – rozdział VI.3–4, 5.B;
dr hab. Andrzej Herbet prof. KUL – rozdziały: VI.5.A; VIII.4.A.b–d, 4.B.b–d;
dr hab. Jerzy Jacyszyn prof. UW – rozdział V.6, 8–11;
dr hab. Grzegorz Jędrejek prof. UKSW – rozdział II;
dr hab. Aleksander Kappes prof. UE – rozdział VI.1–2, 6, 10–11;
dr Agnieszka Kawatko (KUL) – rozdziały: IV.4.B–C, 6–7, 9; VIII.3.D, 6.C, 11; IX.9;
dr Sebastian Kidyba (UMCS) – rozdziały: VIII.2; IX.7.A–C;
dr hab. Konrad Kohutek prof. KA im. Andrzeja Frycza-Modrzewskiego
– rozdziały: IX.1.C.a, 1.D.a, 1.E.a–b, 9;
dr hab. Katarzyna Kopaczynska-Pieczniak prof. UMCS – rozdział VIII.1, 5;
dr Grzegorz Kozieł (UMCS) – rozdział IX.6, 8, 10;
dr Eligiusz Jerzy Krześniak – rozdział V.1–5, 7;
prof. dr hab. Elwira Marszałkowska-Krzesł (UWr) – rozdziały: VIII.4.C; IX.5;
prof. dr hab. Marek Michalski (UKSW) – rozdział IX.1.A–C, D.b–c, E.c, F–G, 2.A.a, c, D, F, 3–4;
dr Janusz Molis (AGH) – rozdział IX.2.A.b;
dr Adrian Niewęglowski (UMCS) – rozdział IX.1.E.a–b, 2.B–C, E, 5, 7.D;
dr Dominika Nowak – rozdział I;
dr hab. Krzysztof Oplustil (UJ) – rozdział X;
dr hab. Piotr Piniór (UŚ) – rozdziały: VI.7–9; VII.4, 5.B, 6–8; VIII.7, 10;
prof. dr hab. Piotr Pogonowski – rozdziały: VII.10; VIII.9;
dr Anna Rachwał (UJ) – rozdział IX.8;
dr Michał Rusinek (UJ) – rozdział IX.2.B–F, 7.D;
Dorota Ulikowska – rozdział III.1, 4;
dr hab. Jacek Widło prof. KUL – rozdział IV.1–3, 8, 10;
dr hab. Aleksander Jerzy Witosz prof. UE w Katowicach – rozdziały: VII.9, 10; VIII.8, 9;
dr Michał Wyrwiński (UJ) – rozdział IX.7.A–C;
dr Ewa Zielińska (UŚ) – rozdział VIII.4.A.a, e, B.a, e, 6.A–B

© by Wolters Kluwer SA, 2016

ISBN 978-83-264-8697-5

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Strona		Numer
9	Słowo wstępne	
11	Wykaz skrótów	
15	Część I. Zagadnienia wstępne. Spółka cywilna	
17	Rozdział I. Zagadnienia wstępne	
19	1. Uwagi ogólne	1
25	2. Klasyfikacja spółek	10
53	Rozdział II. Spółka cywilna	
58	1. Uwagi ogólne	60
82	2. Powstanie spółki	91
101	3. Stosunki majątkowe	111
115	4. Stosunki wewnętrzne	133
121	5. Stosunki zewnętrzne	146
139	6. Wspólnicy	170
153	7. Rozwiązanie spółki	192
162	8. Przekształcenie spółki cywilnej w spółkę handlową	213
168	9. Aspekty podatkowe	222
177	10. Dochodzenie roszczeń	236 ²
185	11. Rachunek bankowy wspólników spółki cywilnej	236 ⁷
200	12. Spółka cicha	236 ¹⁵
210	13. Wzory umów i innych dokumentów	237
221	Część II. Spółki prawa handlowego	
223	Rozdział III. Wspólne regulacje spółek prawa handlowego	
225	1. Firma	243
253	2. Prokura	275

Strona		Numer
280	3. Rejestr przedsiębiorców.....	298
307	4. Spółka dominująca	325
333 Rozdział IV. Spółka jawna		
336	1. Uwagi ogólne	353
349	2. Powstanie spółki	369
371	3. Stosunki majątkowe	392
377	4. Stosunki wewnętrzne	400
396	5. Stosunki zewnętrzne	469
427	6. Wspólnicy	581
446	7. Rozwiązanie spółki	603
456	8. Upadłość spółki	615
464	9. Procesy transformacyjne	624
477	10. Wzory i wzorce umów i innych dokumentów	640
511 Rozdział V. Spółka partnerska		
512	1. Uwagi ogólne	651
513	2. Powstanie spółki	652
520	3. Stosunki majątkowe	667
522	4. Stosunki wewnętrzne	669
525	5. Stosunki zewnętrzne	675
538	6. Wspólnicy	698
556	7. Rozwiązanie	724
560	8. Upadłość	732
563	9. Procesy transformacyjne	738
567	10. Aspekt podatkowy	747
569	11. Wzory umów i innych dokumentów	749
571 Rozdział VI. Spółka komandytowa		
574	1. Uwagi ogólne	750
588	2. Powstanie spółki	780
600	3. Stosunki majątkowe	809
611	4. Stosunki wewnętrzne	855
627	5. Stosunki zewnętrzne.....	910
663	6. Wspólnicy	1024
675	7. Rozwiązanie i likwidacja spółki	1066
687	8. Postępowanie upadłościowe i restrukturyzacyjne	1094
696	9. Procesy transformacyjne	1107
712	10. Aspekty podatkowe	1158
717	11. Wzory umów i innych dokumentów	1167
731 Rozdział VII. Spółka komandytowo-akcyjna		
735	1. Uwagi ogólne	1171
744	2. Powstanie spółki	1182
750	3. Stosunki majątkowe	1191
755	4. Stosunki wewnętrzne	1197
769	5. Stosunki zewnętrzne	1223

Strona		Numer
777	6. Wspólnicy spółki	1236
793	7. Rozwiązanie i likwidacja spółki	1274
805	8. Transformacje spółki	1295
826	9. Restrukturyzacja spółki	1330 ¹
835	10. Upadłość spółki	1331
848	11. Wzory umów i innych dokumentów	1358
853 Rozdział VIII. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością		
859	1. Uwagi ogólne	1363
877	2. Powstanie spółki	1380
906	3. Stosunki majątkowe	1406
985	4. Organy spółki	1488
1099	5. Odpowiedzialność w spółce	1633
1209	6. Wspólnicy	1782
1275	7. Rozwiązanie i likwidacja spółki	1897
1294	8. Restrukturyzacja spółki	1924 ¹
1312	9. Upadłość spółki	1925
1341	10. Procesy transformacyjne	1980
1388	11. Wzory umów i dokumentów	2054
1421 Rozdział IX. Spółka akcyjna		
1429	1. Charakter prawny i zastosowanie spółki akcyjnej	2056
1475	2. Powstanie spółki akcyjnej	2092
1545	3. Akcje i prawa z nich wynikające	2186
1617	4. Kapitał zakładowy oraz operacje na nim dokonywane	2258
1664	5. Organy spółki	2306
1766	6. Stosunki wewnętrzne w spółce	2353
1787	7. Odpowiedzialność w spółce	2362
1827	8. Rozwiązanie i likwidacja spółki	2422
1849	9. Upadłość spółki	2458
1901	10. Procesy transformacyjne spółki	2514
1964	11. Opodatkowanie spółki akcyjnej	2603
2003 Rozdział X. Europejskie formy spółek		
2006	1. Spółka europejska (SE)	2703
2041	2. Europejskie zgrupowanie interesów gospodarczych (EZIG)	2813
2054	3. Spółdzielnia europejska (SCE)	2849
2079 Indeks rzeczowy		

SŁOWO WSTĘPNE

Publikacja, którą Państwo otrzymujecie, jest kolejnym wydaniem swoistego przewodnika po problematyce spółek. Obejmuje ona nie tylko omówienie zagadnień spółek handlowych, ale także spółki cywilnej. W swoim założeniu praca ta ma nieco odmienny charakter od istniejących na rynku. Na temat spółek powstały już współczesne komentarze, monografie, artykuły, podręczniki. Niewiele jest natomiast tego typu opracowań, które miałyby charakter jak najbardziej praktyczny i aktualny. W pracy tej chodziło o uniknięcie prezentacji różnych stanowisk doktryny, głównie ze względu na chęć uzyskania przejrzystości tekstu. W istocie rzeczy praca ta jednak oparta jest na literaturze wskazanej w poszczególnych rozdziałach. Inną ważną cechą publikacji jest – jak podkreślono już – ukierunkowanie się na praktyków. Stąd w tekście zwraca się uwagę na to, co jest ważne zdaniem Autora, podawane są przykłady czy konkretne numery artykułów. Korzystaniu z publikacji oraz szybkiemu odnajdywaniu potrzebnych w pracy informacji służą przyjęte przez Wydawnictwo rozwiązania edytorskie, w tym m.in.:

- układ treści charakteryzujący się jej podziałem na niewielkie, zwarte fragmenty;
- zamieszczone na marginesach numery, które wskazują ważne pojęcie wraz z jego objaśnieniem;
- wewnętrzne odesłania w tekście;
- liczne, wyraźnie wyodrębnione przykłady, ilustrujące stosowanie danej regulacji;
- uwypuklenie najistotniejszych kwestii przez zaznaczenie ich ramką i hasłem **WAŻNE!**;
- szczegółowy i wyczerpujący indeks rzeczowy z odniesieniami do numerów na marginesie tekstu;
- miejsca publikacji orzeczeń zawarte w spisach znajdujących się w podsumowaniu poszczególnych części opracowania;
- przyjazna dla Czytelnika szata graficzna i zakładki.

Praca powstała w oparciu o bardzo szeroki zespół Autorów z kilku ośrodków akademickich: Lublina, Wrocławia, Krakowa, Katowic, Łodzi i Warszawy. Poszczególne części pozostały w koordynacji samodzielnych pracowników naukowych, a całość – pod moją redakcją merytoryczną. W tym miejscu chciałbym podziękować wszystkim Autorom za trud, jaki włożyli w niniejszą publikację.

Warszawa, czerwiec 2016 r.

*Prof. zw. dr hab. Andrzej Kidyba
Kierownik Katedry Prawa Gospodarczego i Handlowego UMCS*

WYKAZ SKRÓTÓW

1. Źródła prawa	
k.c.	ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 380 z późn. zm.)
k.h.	<i>rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. – Kodeks handlowy (Dz. U. Nr 57, poz. 502)</i>
k.k.	ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
k.p.	ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1502 z późn. zm.)
k.p.a.	ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 23 z późn. zm.)
k.p.c.	ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.)
k.p.k.	ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)
k.r.o.	ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 2082 z późn. zm.)
k.s.h.	ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1030 z późn. zm.)
k.w.	ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1094 z późn. zm.)
o.p.	ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 613 z późn. zm.)
p.r.	ustawa z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U. poz. 978 z późn. zm.)
pr. bank.	ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 128 z późn. zm.)
pr. not.	ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 164 z późn. zm.)
p.u.	ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 233 z późn. zm.)
TFUE	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (tekst skonsolidowany: Dz. Urz. UE C 83 z 30.3.2010, s. 47)
u.dz.u.	ustawa z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz. U. poz. 1844 z późn. zm.)
u.fund.em.	ustawa z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 291 z późn. zm.)

WYKAZ SKRÓTÓW

u.fund.inw.	ustawa z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 157 z późn. zm.)
u.g.tow.	ustawa z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 719)
u.j.p.	ustawa z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 224 z późn. zm.)
u.k.r.s.	ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 687)
u.nfi	<i>ustawa z dnia 30 kwietnia 1993 r. o narodowych funduszach inwestycyjnych i ich prywatyzacji (Dz. U. Nr 44, poz. 202 z późn. zm.)</i>
u.n.z.f.	ustawa z dnia 2 kwietnia 2004 r. o niektórych zabezpieczeniach finansowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 891)
u.o.	ustawa z dnia 15 stycznia 2015 r. o obligacjach (Dz. U. poz. 238)
u.o.f.	ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 94 z późn. zm.)
u.o.k.k.	ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 184 z późn. zm.)
u.o.publ.	ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (tekst jedn.: Dz. U. 2013 r. poz. 1382 z późn. zm.)
u.p.c.c.	ustawa z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 223)
u.p.d.o.f.	ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 361 z późn. zm.)
u.p.d.o.p.	ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 851 z późn. zm.)
u.rach.	ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 330 z późn. zm.)
u.s.d.g.	ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 584 z późn. zm.)
u.z.n.k.	ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (tekst jedn.: Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 z późn. zm.)
u.z.r. i r.z.	ustawa z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 297)
2. Organy orzekające	
ETS	Europejski Trybunał Sprawiedliwości
NSA	Naczelny Sąd Administracyjny
SA	sąd apelacyjny
SN	Sąd Najwyższy
TK	Trybunał Konstytucyjny
3. Czasopisma	
Biul. SN	Biuletyn Sądu Najwyższego
GP	Gazeta Prawnicza
KPP	Kwartalnik Prawa Prywatnego
Mon. Pod.	Monitor Podatkowy
M.Praw.	Monitor Prawniczy

NP	Nowe Prawo
ONSA	Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
OSA	Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSN	Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSNAPIUS	Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Administracyjna Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (lata 1994–2003)
OSNC	Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Cywilna (od 1995 r.)
OSNCPr	Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Cywilna i Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (lata 1963–1994)
OSNKW	Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Wojskowa
OSNPG	Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Prokuratura Generalna
OSNPIPr	Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Prokuratura i Prawo
OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPIKA	Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
Pał.	Palestra
PiP	Państwo i Prawo
PiPr	Prokuratura i Prawo
PPH	Przegląd Prawa Handlowego
Prz. Pod.	Przegląd Podatkowy
PS	Przegląd Sądowy
PUG	Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
Rej.	Rejent
St.Pr.Pryw.	Studia Prawa Prywatnego
TPP	Transformacje Prawa Prywatnego
Wok.	Wokanda
ZNUJ	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego
4. Inne	
art.	artykuł
cyt.	cytat, cytowane (-a, -y)
Dz. U.	Dziennik Ustaw
Dz. Urz. UE	Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej
GPW	Giełda Papierów Wartościowych
GUS	Główny Urząd Statystyczny
lit.	litera
M.P.	Monitor Polski
n.	następne (-a, -y)
obw.	obwieszczenie
orz.	orzeczenie
por.	porównaj
post.	postanowienie
poz.	pozycja

WYKAZ SKRÓTÓW

RM	Rada Ministrów
rozp.	rozporządzenie
RP	Rzeczpospolita Polska
s.	strona
tj.	to jest
tekst jedn.	tekst jednolity
tn.	to znaczy
tw.	tak zwane (-a, -y)
uchw.	uchwała
UE	Unia Europejska
ust.	ustęp
ww.	wyżej wymienione (-a, -y)
wyd.	wydanie
wyr.	wyrok
w zw.	w związku
zarz.	zarządzenie
zd.	zdanie
zm.	zmiana (-y)
zob.	zobacz
z późn. zm.	z późniejszymi zmianami
ZUS	Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Część I

Zagadnienia wstępne. Spółka cywilna

Zagadnienia wstępne

dr Dominika Nowak

SPIS TREŚCI

1. Uwagi ogólne	1	b. Elementy osobowe w spółkach kapitałowych	23
A. Rys historyczny	1	Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	23
a. Kodeks spółek handlowych	2	Spółka akcyjna	24
b. Relacja pomiędzy Kodeksem spółek handlowych a Kodeksem cywilnym	3	E. Typologia spółek	25
B. Definicja spółki	4	a. Spółka jawna	25'
a. Definicja spółki w TUE	5	b. Spółka partnerska	26
b. Stosunki wewnętrzne i zewnętrzne	6	c. Spółka komandytowa	27
C. Umowa spółki handlowej	7	d. Spółka komandytowo-akcyjna	28
a. Charakter prawny umowy spółki	8	e. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	29
b. Tzw. nieważność spółki	9	f. Spółka akcyjna	30
2. Klasyfikacja spółek	10	F. Podtypy, tj. modele spółek	31
A. Typologia a klasyfikacja spółek	10	a. Modele spółki jawnej	32
B. Spółki prawa cywilnego i spółki prawa handlowego	11	b. Modele spółki partnerskiej	33
a. Spółka cywilna a spółka prawa handlowego	12	c. Modele spółki komandytowej	34
b. Przekształcenie spółki cywilnej	13	d. Modele spółki komandytowo-akcyjnej	35
c. Spółka cicha	14	e. Modele spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	36
C. Spółki osobowe a spółki kapitałowe	15	f. Modele spółki akcyjnej	37
a. Definicja spółki osobowej	16	G. Atypowość a hybrydalność spółek ...	38
b. Spółki osobowe – cechy charakterystyczne	17	a. Atypowość spółek	39
c. Zasady odpowiedzialności w spółkach osobowych	18	b. Hybrydalność spółek	40
d. Definicja spółki kapitałowej	19	H. Klasyfikacja spółek	41
e. Spółki kapitałowe – cechy charakterystyczne	20	a. Kryterium podmiotowości prawnej	42
D. Mieszany charakter spółek – wzajemne przenikanie się elementów osobowych i kapitałowych	21	b. Kryterium powiązania między spółkami (spółka dominująca, spółka zależna, spółka powiązana)	43
a. Elementy kapitałowe w spółkach osobowych	22	Spółka dominująca (spółka zależna)	44
		Spółka powiązana	45
		c. Kryterium formy ustrojowej spółki	46
		Spółka kapitałowa w organizacji	47
		Przedspółka	48
		d. Kryterium składu osobowego	49

e.	Kryterium formy czynności prawnej umowy spółki	50	Spółka publiczna a spółka prywatna	55
f.	Kryterium wpisu do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego	51	j. Szczególne rodzaje spółki akcyjnej	57
g.	Kryterium obowiązku publikowania danych	52	Rodzaje spółek akcyjnych z uwagi na podstawę prawną zawiązania spółki ...	58
h.	Kryterium wewnętrznej struktury organizacyjnej	53	I. Ponadnarodowe konstrukcje prawne w dziedzinie spółek	59
i.	Kryterium występowania w publicznym obrocie	55		

1. Uwagi ogólne

A. Rys historyczny

Podstawa prawna: art. 1–21, 24, 90, 104, 127, 160, 305 k.s.h.; art. 43²–43¹⁰, 109–109¹ k.c.

Spółka, rozumiana jako forma współdziałania, znana była już w czasach starożytnych. Wówczas była ona wykorzystywana głównie w zakresie transportu morskiego, podatków i monopoli. W starożytnym Rzymie dopuszczano spółki jednoosobowe powstałe w toku działalności (a nie przy ich zawarciu), na skutek nabycia przez jednego wspólnika udziałów pozostałych. Jedną z najstarszych spółek jest spółka komandytowa, wywodząca się z umowy, zwanej *commenda*, która polegała na tym, że finansujący przedsięwzięcie handlowe w formie spółki po jego zakończeniu otrzymywał zwrot wyłożonego kapitału i połowę zysku, a drugą połowę zysku otrzymywał kupiec.

Mimo swej długiej tradycji spółka nie zawsze cieszyła się dużym zainteresowaniem. Na przestrzeni czasu, aż do epoki feudalnej, umowa ta nie odgrywała szczególnej roli w obrocie gospodarczym, chociaż była konstrukcją znaną i wykorzystywaną. Rozkwit tzw. prawa spółek przypadł na okres XIX w., tj. czas wielkich kodyfikacji, jak np. francuskiego Kodeksu cywilnego z 1804 r. czy niemieckiego Kodeksu handlowego z 1871 r.

Sytuacja prawna spółek (kapitałowych) w prawie polskim została uregulowana na początku XX w. Problematyki tej dotyczyły dwa rozporządzenia Prezydenta RP: pierwsze z 1928 r. o spółce akcyjnej, drugie z 1933 r. o spółce z ograniczoną odpowiedzialnością. W dniu 27 czerwca 1934 r. Prezydent RP wydał rozporządzenie – Kodeks handlowy (Dz. U. z 1934 r. Nr 57, poz. 502), który wzorowany był na kodeksie niemieckim. Kodeks ten został jednak częściowo uchylony przez art. VI przepisów wprowadzających Kodeks cywilny z 23 kwietnia 1964 r. W mocy pozostały wówczas tylko niektóre regulacje m.in. dotyczące spółek jawnych, z ograniczoną odpowiedzialnością i akcyjnych. W stosunku do tych spółek pozostały w mocy przepisy o firmie, rejestrze, prokurze, a w odniesieniu do stosunków handlu zagranicznego – przepisy art. 518–524 i 531 k.h.

a. Kodeks spółek handlowych

Od 1 stycznia 2001 r. obowiązuje w polskim systemie prawnym Kodeks spółek handlowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1030 z późn. zm.). Kodeks ten zastąpił rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. – Kodeks handlowy. Nowa ustawa wprowadziła do rodzimego systemu prawa wiele zmian, w tym uatrakcyjniła konstrukcję handlowych spółek osobowych przez unormowanie dwóch nowych typów spółek, tj. partnerskiej i komandytowo-akcyjnej.

Kodeks spółek handlowych reguluje tworzenie, organizację, funkcjonowanie, rozwiązywanie, łączenie, podział, przekształcanie spółek handlowych. Ustawa ta określana jest mianem prawa ustrojowego spółek handlowych.

Kodeks spółek handlowych jest skonstruowany specyficznie. Tytuł I zawiera wspólne przepisy ogólne dla wszystkich spółek. Wśród tych przepisów można wyróżnić unormowania wspólne dla spółek osobowych i kapitałowych (art. 1–7 k.s.h.), a także wspólne tylko dla spółek osobowych (art. 8–10¹ k.s.h.) i tylko kapitałowych (art. 11–21 k.s.h.).

Tytuł II zawiera regulację poszczególnych typów spółek osobowych:

- dział I „Spółka jawna”,
- dział II „Spółka partnerska”,
- dział III „Spółka komandytowa”,
- dział IV „Spółka komandytowo-akcyjna”.

Tytuł III reguluje z kolei dwa typy spółek kapitałowych, tj.:

- dział I „Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością”,
- dział II „Spółka akcyjna”.

Tytuł IV zawiera unormowania dotyczące procesów transformacyjnych w spółkach prawa handlowego, natomiast dwa ostatnie tytuły, tj. tytuł V i VI, obejmują przepisy karne, zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe.

Poza zakresem regulacji k.s.h. pozostają sprawy dotyczące w szczególności:

- rachunkowości spółek,
- postępowania rejestrowego,
- postępowania upadłościowego,
- spraw pracowniczych,
- obrotu papierami wartościowymi.

Powyższe kwestie unormowane są w odrębnych ustawach, tzw. aktach okołokodeksowych. Relacje pomiędzy tymi ustawami a Kodeksem spółek handlowych kształtują się w oparciu o dyrektywę „dobrego sąsiedztwa” i ograniczonej ingerencji.

Jeśli chodzi o problematykę firmy, jest ona uregulowana w przepisach Kodeksu cywilnego (art. 43²–43¹⁰) i Kodeksu spółek handlowych (zob. m.in. art. 24, 90, 104, 127, 160, 305). Te ostatnie stanowią *lex specialis* w stosunku do Kodeksu cywilnego.

Z kolei prokura została uregulowana przede wszystkim w art. 109¹–109⁹ k.c. oraz w pewnym zakresie w Kodeksie spółek handlowych (zob. art. 41, 79, 208 § 6 i 7, art. 284, 371 § 4 i 5, art. 470). Stosunek między przepisami Kodeksu cywilnego a Kodeksu spółek handlowych kształtuje się na zasadzie *lex generalis–lex specialis*.

Na marginesie warto zwrócić uwagę na nowelizację Kodeksu spółek handlowych dokonaną ustawą z dnia 23 czerwca 2006 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 133, poz. 935). Na mocy art. 7 wyżej powołanej ustawy do tytułu k.s.h. dodano odnośnik nr 1 wskazujący na to, że k.s.h. dokonuje w zakresie swojej regulacji transpozycji następujących dyrektyw Wspólnot Europejskich:

- 1) pierwszej dyrektywy Rady 68/151/EWG z dnia 9 marca 1968 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w Państwach Członkowskich od spółek w rozumieniu art. 58 akapit drugi TWE, w celu uzyskania ich równoważności w całej Wspólnocie, dla zapewnienia ochrony interesów zarówno wspólników, jak i osób trzecich (Dz. Urz. WE L 65 z 14.3.1968, s. 8, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, s. 3, z późn. zm.);
- 2) drugiej dyrektywy Rady 77/91/EWG z dnia 13 grudnia 1976 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w Państwach Członkowskich od spółek w rozumieniu art. 58 akapit drugi TWE, w celu uzyskania ich równoważności, dla ochrony interesów zarówno wspólników, jak i osób trzecich w zakresie tworzenia spółki akcyjnej, jak również utrzymania i zmian jej kapitału (Dz. Urz. WE L 26 z 31.1.1977, s. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, s. 8, z późn. zm.);
- 3) trzeciej dyrektywy Rady 78/855/EWG z dnia 9 października 1978 r. wydanej na podstawie art. 54 ust. 3 lit. g) TWE, dotyczącej łączenia się spółek akcyjnych (Dz. Urz. WE L 295 z 20.10.1978, s. 36, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, s. 42, z późn. zm.);
- 4) szóstej dyrektywy Rady 82/891/EWG z dnia 17 grudnia 1982 r. wydanej na podstawie art. 54 ust. 3 lit. g) TWE dotyczącej podziału spółek akcyjnych (Dz. Urz. WE L 378 z 31.12.1982, s. 47, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, s. 50, z późn. zm.);
- 5) jedenastej dyrektywy Rady 89/666/EWG z dnia 21 grudnia 1989 r. dotyczącej wymogów ujawniania informacji odnośnie do oddziałów utworzonych w Państwie Członkowskim przez

niektóre rodzaje spółek podlegających prawu innego państwa (Dz. Urz. WE L 395 z 30.12.1989, s. 36, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, s. 100, z późn. zm.);

6) dwunastej dyrektywy Rady 89/667/EWG w sprawie prawa spółek z dnia 21 grudnia 1989 r. dotyczącej jednoosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością (Dz. Urz. WE L 395 z 30.12.1989, s. 40, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 17, t. 1, s. 104, z późn. zm.);

7) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/17/WE z dnia 19 marca 2001 r. w sprawie reorganizacji i likwidacji zakładów ubezpieczeń (Dz. Urz. WE L 110 z 20.4.2001, s. 28; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 6, t. 4, s. 3);

8) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/24/WE z dnia 4 kwietnia 2001 r. w sprawie reorganizacji i likwidacji instytucji kredytowych (Dz. Urz. WE L 125 z 5.5.2001, s. 15; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 6, t. 4, s. 15).

b. Relacja pomiędzy Kodeksem spółek handlowych a Kodeksem cywilnym

W polskim prawie prywatnym obowiązuje zasada jedności prawa cywilnego. W związku z tym problematyka spółek stanowi integralną część prawa cywilnego. Wzajemne relacje pomiędzy Kodeksem spółek handlowych a Kodeksem cywilnym zostały wyrażone w art. 2 k.s.h., który stanowi, że w sprawach nieuregulowanych w Kodeksie spółek handlowych określonych w art. 1 § 1 k.s.h., należy stosować wprost przepisy Kodeksu cywilnego. Natomiast, gdy wymaga tego właściwość (natura) stosunku prawnego spółki handlowej, przepisy Kodeksu cywilnego powinny być stosowane odpowiednio.

Wobec powyższego, przepisy Kodeksu cywilnego do spółek handlowych stosuje się, gdy:

- 1) kwestia, do której problem się odnosi, nie została w sposób wyczerpujący uregulowana w Kodeksie spółek handlowych,
- 2) brak jest w Kodeksie spółek handlowych odpowiedzi na rozstrzygany problem,
- 3) nie zachodzą przesłanki, które usprawiedliwiłyby rozwiązanie problemu w drodze *analogii legis* w obrębie Kodeksu spółek handlowych.

Odpowiednie stosowanie przepisów Kodeksu cywilnego oznacza:

- 1) stosowanie niektórych przepisów wprost (z ewentualnymi modyfikacjami gramatycznymi),
- 2) stosowanie niektórych przepisów z modyfikacjami (nie tylko gramatycznymi, ale przede wszystkim o charakterze merytorycznym),
- 3) niestosowanie w ogóle niektórych przepisów Kodeksu cywilnego.

Artykuł 2 k.s.h. uznaje ograniczoną autonomię prawa spółek handlowych i precyzuje jednocześnie, że między przepisami Kodeksu spółek handlowych i Kodeksu cywilnego zachodzi stosunek *lex specialis–lex generalis*. Na gruncie Kodeksu spółek handlowych wskazać można przepisy, które określa się mianem tzw. regulacji negatywnej, tj. wyłączającej zastosowanie przepisów Kodeksu cywilnego w związku z tym, że Kodeks spółek handlowych normuje daną kwestię w sposób wyczerpujący. Przykładem takich przepisów są np.: art. 21 § 6, art. 254 § 2, art. 427 § 2 k.s.h.

ISBN 978-83-264-8697-5

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

CENA 299 Zł (W TYM 5% VAT)

www.meritum.pl